

ИННОВАЦИЯЛАРНИ РИВОЖЛАНИШИ ВА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ЖАРЁНИГА ТАДБИҚ ЭТИШ

Л.Г.Рахматуллаева

Тошкент педагогика коллежи ўқув ишлари бўйича директор
ўринбоссари,

Камалова Мухаббат Ражаповна,

ТПК етакчи ўқитувчиси

Файзиева Шахло Нурпуллаевна

ТПК ўқитувчиси.

Аннотация.

Мақолада Инновацион педагогик муаммоларини таълим соҳасида инновацион жараёнлар бориши хусусиятлари, мазмуни, таркиби ёритилган. Ўзбекистон Республикаси Мактабгача таълим вазирлиги муассислигида “Ахборот ва педагогика технологиялари инновацион маркази” ташкил этилган бўлиб, мактабгача таълим-тарбия жараёни доирасида фойдаланиш учун ўқув-методик материалларни, мультимедиа контентини, мактабгача таълим тизими ташкилотларининг педагоглари ва раҳбарларини ўқитиш ҳамда турли телекоммуникация каналлари орқали тарқатиш мақсадли дастурларини ишлаб чиқиш, ахборот хавфсизлигининг тегишли даражасини таъминлаш, Ўзбекистон Республикаси Мактабгача таълим вазирлиги тизимида ягона ахборот маконини шакллантириш, мактабгача таълим тизими ходимларининг инновацион ахборот-коммуникация ва педагогика технологиялари соҳасидаги билим ва малакасини ошириш, инновацион таълим муҳитини ташкил этиш мазкур инновацион марказнинг асосий вазифалари ҳисобланади. Инновацион педагогик муаммоларини ечилишини излаш таълим соҳасида инновацион жараёнлар бориши хусусиятлари, мазмуни, таркиби ва классификациясини текшириш натижаларини таҳлил қилиш билан боғлиқ.

XX аср бошларида янги билим соҳаси-янгиликларни киритиш, қўллаш юзага келди. У маҳсулот ишлаб чиқариш соҳасида техник янгиликларни киритиш қонуниятларини ўргана бошлади. Янгиликларни киритиш ҳақидаги фан - инноватика -фирмаларнинг янги режа, хизматларни ишлаб чиқиш ва татбиқ этиш фаолиятига талабларни кескин ошиб бориши акс эттирилган ҳолда пайдо бўлди.

Улар турмуш ва меҳнат техник воситалари ривожланиши қонуниятларига мурожаат этиб, ўрганилаётган техника тарихи, техник ва ижтимоий ўзгаришлар ўзаро боғлиқлигини ўрганадилар: янгиликларни киритишни бошқариш амалиётига янги рағбатлантирувчи омиллар ва услублар ҳақидаги социолог ва ижтимоий психологлар хулосаларини, инновацион янгилик киритувчилар ва бошқа иштирокчилар ҳислатлари ҳақидаги мулоҳазаларини фаол татбиқ этадилар.

Олимлар янгиликлар киритишни текширишни уч босқичга ажратадилар.:

-Биринчи босқич янгиликлар муваффақиятига ёрдам берувчи ёки тўсқинлик қилувчи омилларни ўрганиш ва турли хил янгиликлар кўпгина эмпирик маълумотларни таҳлил қилиш билан боғлиқ.

-Иккинчи босқич янгилик киритиш жараёнининг ўзини, уларни бир соҳа муҳитида иккинчи соҳага олиб ўтиш механизмининг ҳисобга олиш билан биргаликда ўрганиш деб қарайдилар.

-Учинчи босқичда тадқиқотчи диққати турли хил инновацион вазиятларни таҳлил қилиш, таваккалчиликни баҳолаш методларини ишлаб чиқиш, янгиликларни киритиш соҳасида тавсияномалар юзага келтиришга қаратилади. Бу босқичда инновацион сиёсат давлат фаолияти бўлиб қолади.

Жаҳон педагогик жамоатчилигининг қизиқиши махсус инновацион хизмат, нашриёт, журналлар инновацион мақолалар кўринишида бўляпти. Хусусан ЮНЕСКО қошида таълимни ривожлантириш Осие педагогик инновациялар маркази мавжуд бўлиб, дунёдаги турли мамлакатлардаги педагогик янгиликларни умумлаштириб, таълим масалалари бўйича халқаро бюро билан биргаликда педагогик жамоатчиликка махсус нашрларда улар ҳақида маълумотлар тарқатади.

Бизнинг мамлакатимизда педагогик инновациянинг ривожланиши кенг жамоатчи-педагоглар ҳаракати мактабининг тез ривожланишига бўлган талаб ва уни педагоглар амалга ошира билмасликлари ўртасидаги юзага келган қарама-қаршиликлар билан боғлиқ. Янгиликларни қўллаш умумийлиги кенгайди. Шу сабабли янги билимларга бўлган талаб, янги «янгилик», «янги инновация», «инновацион жараён» тушунчаларини англаш талаби кескинлашди.

«Инновация» сўзи латинчадан келиб чиққан бўлиб, унинг таржимаси янгилашиш, ўзгартириш, янгилик киритиш деган маънони билдиради.

Инновацион жараённинг микроструктурасини ўрганиб олиш янгилик киритишнинг «ҳаётий цикли, (даври)» концепциясини алоҳида кўрсатдилар, у янгилик киритиш вақт давомида ўтиб борадиган жараён деган фикрдан келиб чиқади. Бу жараёнда янгиликни яратилиши ва ижро этилишини таъминловчи фаолиятларни турларга ажратувчи босқичларга бўлинади. Шу даврга келиб илмий адабиётларда қуйидаги инновацион жараёни босқичларга ажратиш схемаси мавжуд:

1. Янги ғоя пайдо бўлиши ёки янгилик концепциясини юзага келиш босқичи; уни шартли равишда фундаментал ва амалий илмий текширишлар

(ёки бирдан пайдо бўладиган) натижаларидан келиб чиқадиган янгилик босқичи деб атайдилар.

2. Кашф этиш вақти, яъни амалга ошган объект, моддий ёки маънавий маҳсулот намуна кўринишидаги янгилик яратиш.

3. Яратилган янгиликка амалий кўпайиш топилиб уни қўшимча ишлаб мукаммаллаштириш амалга оширилади; бу босқич янгилик киритишдан мустақам самарадорликка эришиш билан якунланади. Шундан сўнг янгиликнинг мустақил мавжудлиги бошланиб, янгилик киритиш жараёни кейинги босқичга ўтади, бу босқич фақатгина янгиликни қабул қилиш шартидagina амалга ошади. Янгиликдан фойдаланиш даврида кейинги босқичлар кўринади.

4. Янгиликнинг тарқалиши унинг янги соҳаларга диффузияланиб (қўшилиб) кенг татбиқ этилишидан иборат.

5. Янгиликнинг бирор соҳада ҳукмрон бўлиши, бунда хусусан янгилик ўз янгилигини йўқотиб, янгилик сифатида мавжуд бўлмай қолади.

Инновацияларни таълим-тарбия жараёнига тадбиқ этиш ва улардан унимли фойдаланиш учун педагоглар ва тарбиячилар инновация ва уни тадбиқ этиш шакллари ҳақида билимларга эга бўлмоқлари зарур.

Адабиётлар :

1. Азизходжаева Н.Н. Педагогические технологии и педагогическое мастерство.- Т.:2005й
2. Саидахмедов Н.С. Янги педагогик технологиялар.-Т.: Молия нашр., 2003.
3. Фаберман Б.И. Передовые педагогические технологии.- Тошкент, 2000й